

Fundacja
Szkoła z Klasą

Warszawa, 2024-04-18

INFORMACJA PRASOWA

Jak emocje wpływają na podatność młodzieży na dezinformację? Wystartował program [Fake kNOw more](#).

Młodzi ludzie są bardzo narażeni na manipulację w internecie. Często klikają w różne treści nie zdając sobie sprawy, że robią to pod wpływem emocji. To właśnie one stanowią punkt wyjścia w programie [Fake kNOw more](#), który pokazuje młodzieży, że lepsze rozumienie emocji, pozwala podejmować bardziej przemyślane decyzje także w internecie. Obecność i zachowania w sieci to trudny temat do rozmów z młodymi, dlatego Fundacja Szkoła z Klasą i Stowarzyszenie Demagog przygotowały atrakcyjne treści, m.in. grę oraz scenariusze zajęć, które pozwolą edukatorom zaciekać młodzież tym tematem.

Wszyscy kiedyś byliśmy w sytuacji, w której emocje wpłynęły na nasze decyzje, w tym te, podejmowane w internecie. W zdenerwowaniu, biegnąc spóźnieni do pracy przeczytaliśmy jakąś wiadomość w sieci i szybko ją udostępniliśmy albo rozentuzjasmowani po udanym spotkaniu przeczytaliśmy newsa, którym bez zastanowienia podzieliliśmy się z innymi.

Natychmiastowe reakcje na zobaczone czy przeczytane w sieci informacje z pozoru wydają się nie być niczym złym. Jednak, kiedy dotyczą one „podawania dalej” niesprawdzonych treści - szerzą dezinformację, a ta przyczynia się do formułowania błędnych osądów, popularyzacji plotki lub fake newsów. Problem ten jest coraz częściej zauważalny w sieci, a z dezinformacją mierzą się zarówno dorośli, jak i osoby młode. A skoro my – dorośli nie zawsze sobie z nią radzimy to co dopiero młodzież, której emocje są niezwykle zmienne przez procesy fizjologiczne zachodzące w ich organizmach. Młodzi ludzie nie posiadają wiedzy o wpływie stanów emocjonalnych na odbiór znalezionych w sieci, niekiedy nieprawdziwych informacji. Ich reakcje bywają impulsywne i nieprzemyślane, co znów pokazuje, że są oni bardziej podatni na manipulację. Dlatego tak ważne jest wspieranie młodych ludzi w znalezieniu konstruktywnych sposobów radzenia sobie z dezinformacją.

Realizowany przez [Fundację Szkoła z Klasą](#) we współpracy ze [Stowarzyszeniem Demagog](#) program [Fake kNOw more](#) łączy temat emocji i dezinformacji. Pokazuje sposoby, jak budować większą odporność młodych osób na fałszywe informacje, skupiając się na rozwijaniu ich samoświadomości i wyjaśnianiu, jak emocje i osobiste doświadczenia wpływają na odbiór docierających do nich treści. Chcąc kształtować rezylencję młodych ludzi, realizatorzy programu wyposażają edukatorów i edukatorki, mających bezpośredni kontakt z młodym pokoleniem, w wiedzę i narzędzia do prowadzenia angażujących zajęć i rozmów w tym temacie. Dzięki materiałom - scenariuszom lekcji oraz specjalnie zaprojektowanej grze karcianej - nauczyciele czy opiekunowie mogą łatwiej dotrzeć do

młodych ludzi i zwiększać ich świadomość na temat wpływu emocji na ich reakcje na treści publikowane w sieci.

Dezinformacja działa jak huk

Młodzi ludzie na co dzień mają dostęp do zdemokratyzowanych źródeł informacji, bardzo często niepopartych faktami, wiedzą ekspercką czy źródłami i nie są w stanie tych danych w pełni i na bieżąco weryfikować. W związku z tym są mniej odporni na fałszywe narracje odnoszące się choćby do zdrowia, klimatu, polityki, czy spraw ich dotyczących. Dlatego niezwykle istotne jest poznanie przez nich własnych emocji i ich wpływu na podejmowane decyzje oraz zwiększenie samoświadomości w temacie ich własnych zachowań w internecie, a także poza nim.

Angażowanie się i klikanie w często niesprawdzone treści jest dla odbiorców, także tych młodych, czymś bardzo naturalnym, a pod wpływem towarzyszących im emocji nawet automatycznym. Można to porównać do usłyszenia nagłego huku za oknem, który w zależności od naszego stanu emocjonalnego wywoła w nas określoną reakcję. Na skutek impulsu i towarzyszących emocji nasz organizm podpowiada nam natychmiastowe działanie mające na celu, w przypadku huku, nas chronić. W podobny sposób reagujemy właśnie, gdy widzimy np. sensacyjny tytuł, który przyciąga naszą uwagę i skłania nas do działania niekoniecznie przemyślanego. Warto też pamiętać, że częste obcowanie z dezinformacją, sprawia, że przyzwyczajamy się do niej. Jest ona niczym szum niedostrzegalnie obecna, ale w efekcie wpływa na klarowność postrzegania i odróżniania fikcji od prawdy.

- Dezinformacja jest to coś, co przyciąga naszą uwagę, nierzadko wywołując automatyczną reakcję. Kiedy widzimy klikbajtowy nagłówek, klikamy w niego szybko, nie zastanawiając się, czy nasza automatyczna reakcja nam lub komukolwiek służy. Po prostu działamy. Jeśli natomiast mamy wiedzę na temat emocji i znamy mechanizmy nami kierujące, możemy zagłębić się w daną sytuację i działać bardziej świadomie. Minimalna przerwa, pauza, oddech między bodźcem a reakcją pozwala zachować się zupełnie inaczej. Im częściej to robimy, mamy w tym większą wprawę. Warto ćwiczyć te nowe reakcje, bo one budują naszą rezyliencję na dezinformację – tłumaczy Izabela Meyza, dyrektorka programowa w Fundacji Szkoła z Klasą.

W kołowrotku skrajnych emocji

Od euforii po przygnębienie, od smutku po pobudzenie, od śmiechu po melancholię – te i inne uczucia często towarzyszą ludziom i ukierunkowują ich reakcje na to, co przeczytali, usłyszeli lub zobaczyli. A im silniejsze są emocje, tym większa tendencja do działania impulsywnego i tym większa podatność na dezinformację i dzielenie się nią dalej.

Jak wynika z raportu z ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców ([Nastolatki 3.0](#)), tylko 25 proc. uczniów obawia się dezinformacji w internecie. Dla porównania: niepewność tę podziela aż 60 proc. ankietowanych rodziców. Jednocześnie tylko 37 proc. uczniów w wieku

poniżej 15 lat wysoko ocenia swoje kompetencje w zakresie wyszukiwania i analizy informacji w internecie ([ySKILLS, 2022](#)).

- Młodzi ludzie, którzy dopiero budują swój zasób wiedzy, robią to często w oparciu o mniej wiarygodne źródła, ponieważ dostęp do nich jest łatwiejszy. Brakuje im rozeznania, na którym z tych źródeł mogą polegać. To powoduje, że przyjmują często napotkaną treść za wiarygodną i bez zastanowienia dzielą się nią w sieci – podkreśla Patryk Zakrzewski, członek zarządu

w Stowarzyszeniu Demagog i koordynator Akademii Fact-checkingu.

Z badań można wywnioskować, że większość młodzieży nie analizuje krytycznie internetowych treści. Nie zastanawia się też nad tym, czy są one prawdą, a ich reakcje na nie oraz wynikające z tego zachowania są podyktowane często emocjami, sympatią (lub jej brakiem), czy bliskością tematyczną. Z tego właśnie powodu warto rozwijać w młodych osobach uważność na własne stany emocjonalne i ich wpływ na zrozumienie otaczającej ich rzeczywistości, w tym cyfrowej.

Schematy działania a poznawcze błędy

Znajomość ludzkich schematów działania ułatwia zarządzanie emocjami i reakcjami w kontakcie z dezinformacją, której autorzy często znają popełniane przez ludzi błędy poznawcze i chętnie je wykorzystują. Jednym z takich wartych poznania mechanizmów jest społeczny dowód słuszności. Polega on na podejmowaniu działania lub decyzji zgodnej z zachowaniem bądź opinią ludzi, z którymi się identyfikujemy lub którym ufamy. Więc jeśli większość naszych znajomych coś udostępnia, przyjmujemy to za prawdę.

Kolejnym przykładem może być tzw. efekt halo, kiedy chętnie wierzymy i udostępniamy treści osób, które na pierwszy rzut oka budzą naszą sympatię lub robią na nas pozytywne wrażenie np. influencerów. Na błędy poznawcze mogą się też nakładać zjawiska społeczne, np. zjawisko polaryzacji, które sprawia, że - kierując się chęcią rozpowszechniania ważnych dla nas wartości czy poglądów politycznych - stajemy się mniej wrażliwi na nieprawdziwe treści upowszechniane przez osoby z naszej "społecznościowej bańki".

Mimo, że człowiek w każdym wieku narażony jest na manipulacje fake newsami, to posiadając odpowiednią wiedzę może zyskać narzędzia i właśnie w to wyposaża edukatorów i edukatorki a za ich pośrednictwem również młodzież program **Fake kNOw more**.

Zestaw praktycznych materiałów oraz gra

Efektem współpracy [Fundacji Szkoła z Klasą](#) i [Stowarzyszenia Demagog jest](#) publikacja **"Od emocji do odporności na dezinformację"** stanowiąca bazę merytoryczną programu. Do jej stworzenia Fundacja, organizacja pozarządowa zajmująca się edukacją, a zarazem lider projektu, wykorzystwała swoje kilkunastoletnie doświadczenie współpracy ze środowiskiem pedagogiczno-dydaktycznym oraz szeroką wiedzę na temat innowacyjnych i skutecznych

metod uczenia się. Stowarzyszenie Demagog, będąc pierwszą w Polsce organizacją fact-checkingową, posłużyło się natomiast swoją szeroką znajomością zjawisk związanych z dezinformacją, w tym umiejętności wyszukiwania i weryfikowania informacji.

- Głównym celem programu jest wykształcenie w młodych ludziach rezyliencji na dezinformację i nauka samoregulacji. Pierwszym krokiem do tego jest uważna obserwacja swojej reakcji emocjonalnej na to, co widzą i słyszą oraz umiejętność “zrobienia pauzy”, żeby zastanowić się, czy udostępnianie danego materiału jest rozsądne, co się stanie po kliknięciu, czy to jest warte uwagi. Chcemy pokazać, jak możemy używać emocji jako sojusznika w walce z dezinformacją – mówi Izabela Meyza.

W publikacji znajdują się materiały merytoryczne oraz kilkanaście scenariuszy zajęć. Stanowią one doskonałą zachętę do rozmowy z młodymi ludźmi między 10. a 15. rokiem życia. Pozwalają im przyjrzeć się sobie i swoim reakcjom w internecie oraz znaleźć odpowiedzi na pytania: co czuję?, jak myślę?, jak widzę świat?, jak reaguję?, co robię?.

- Program ma charakter holistyczny i bierze pod uwagę obecność człowieka w infosferze. Dlatego stawiamy w nim na jednostkę i jej dobrostan, przyglądając się tematowi dezinformacji z nieoczywistej perspektywy. Wiedza i umiejętności rozwijane w programie przydadzą się uczestnikom już dziś, bez względu na zainteresowania czy plany na przyszłość. Pokazujemy, jakie informacje o nas samych płyną z odczuwanych emocji i jak wykorzystać tę wiedzę, aby nie dawać sobą manipulować. Wyposażamy w narzędzia, dzięki którym trudniej będzie użyć przeciwko młodemu człowiekowi nieprawdziwych informacji w złej wierze - dodaje Patryk Zakrzewski.

Ponadto, w ramach programu razem z partnerami z czeskiej organizacji Fakescape powstała także gra edukacyjna „**Oktogram**”, która pokazuje w prosty, a zarazem atrakcyjny sposób mechanizmy rządzące mediami społecznościowymi.

- Stworzyliśmy grę, która stanowi uzupełnienie materiału merytorycznego i pozwala zaangażować dzieci i młodzież w rozmowę o dezinformacji. Sięgnąć po nią mogą nauczyciele i nauczycielki, opiekunowie świetlic środowiskowych, ale również rodzice, którzy chcą lepiej poznać swoje dzieci i wspólnie z nimi zadbać o swój cyfrowy dobrostan – mówi Izabela Meyza.

Materiały zawarte w programie można realizować w całości lub wybiórczo, niekoniecznie chronologicznie. W zależności od danej sytuacji i potrzeb, każdy z elementów może być wykorzystywany mozaikowo.

Bezpłatne materiały do pobrania:

- [„Od emocji do odporności na dezinformację”. Scenariusze zajęć dla dzieci i młodzieży](#)
- [Gra edukacyjna “Oktogram”](#)

**Fundacja
Szkoła z Klasą**

- [Fake kNOw more: Jak emocje wpływają na podatność na dezinformację? - YouTube](#)

Fake kNOw more to program międzynarodowy prowadzony w partnerstwie z organizacjami edukacyjnymi z Hiszpanii - Smileundo, Czech - Fakescape oraz Rumunii - Adfaber ze środków European Media and Information Fund (EMIF). Wypracowane w Polsce materiały są przekładane na języki narodowe tych krajów i wkrótce będą tam upowszechniane.

Kontakt dla mediów:

Karina Cywińska, szefowa Działu Komunikacji, Fundacja Szkoła z Klasą

T: +48 518 287 639 **E:** karina.cywinska@szkolazklasa.org.pl

Aleksandra Gąsowska, PR Project Manager 24/7Communication Sp. z o.o

T: +48 733 202 653 **E:** aleksandra.gasowska@247.com.pl

O Fundacji:

Fundacja Szkoła z Klasą to niezależna, edukacyjna organizacja pozarządowa. Powstała w 2015 roku w oparciu o doświadczenia jednej z największych i najbardziej rozpoznawalnych akcji społecznych (Szkoła z Klasą). Aktywnie wspiera nauczycielki i nauczycieli w wprowadzaniu do szkół innowacji edukacyjnych i nowych metod pracy. Łączy środowiska szkolne, biznesowe i organizacje pozarządowych, a wszystko po to, aby skuteczniej realizować swoją misję zapewniania młodemu pokoleniu odpowiedniej edukacji. W jej dotychczasowych programach wzięło już udział ponad 9500 szkół, 120 tysięcy nauczycieli i ponad milion uczennic i uczniów. Swoje działania skupia wokół 5 kluczowych obszarów m.in.: zdrowia psychicznego i fizycznego; rozwoju kompetencji cyfrowych i medialnych; wrażliwości społecznej i zaangażowania obywatelskiego; krytycznego myślenia; tworzenie angażującego środowiska uczenia się.